

дине; 1941—1945. и 1945—1984. године. У овом дијелу књиге Мирослав Лукетић је посветио пажњу и Стјепану Митрову Љубиши (у периодичности до 1918. године). Познато је да је Љубиша од 1848. године активно учествовао у Бокељској скупштини, а као културни прегалац и врстан познавалац културе и језика приређује 1868. године прво латиничко издање „Горског вијенца“. Користећи посланички положај у бечком Царевинском вијећу, своју активност усмјерио је на очување српскохрватског језика у школи и администрацији у Далмацији, „одлучно одупирући се италијанштини“.

Од уједињења па до пропасти југословенске државе у Боки је

излазило 15 периодичних публикација, од 1941. до 1945. године 28 публикација, а од завршетка рата па закључно са 1982. годином у Боки Которској изашло је више од 30 разних периодичних публикација.

Аутор сматра да је крајње вријеме да се у библиотекама и архивима приступи систематском прикупљању и комплетирању бокешке периодике, од првих издања до данашњих дана.

Књига је значајан допринос проучавању културе Боке Которске, Будве и Паштровића од средњег вијека па до данас.

Драгослав Бојовић

XX ЗАСИЈЕДАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО-ЧЕХОСЛОВАЧКЕ КОМИСИЈЕ ЗА ИСТОРИЈУ

Као што је уобичајено, и ове године, је одржано засиједање Југословенско-чехословачке комисије за историју у Марибору од 11 до 13. октобра 1988. године. Главна тема: *Узајамни културни односи и везе између југословенских народа и Чеха и Словака у 19. вијеку и почетком нашег вијека.*

У атмосфери научног уважавања и толеранције поднесен је низ реферата који су били, како је оцењено, на вишем научном нивоу.

Чехословачки историчари су поднијели сљедећа саопштења: Владислав Шестни, *Улога културе у развоју Чешког народног покрета у другој половини 19. вијека*; Мирослав Шестац, *Улога културе у обликовању Чешке буржоаске политике у првој половини 19. вијека*; Ј. Харна, *Чешка култура и политика у вријеме првог свјетског рата*; М. Елијаш, *Улога Матице словачке у словачком народном животу и у развоју словачко-југословенских веза*; Ева Холец, *Економско просвјетивање у периоду 1848—1918. године као дио културно-политичке снаге Словака*;

Ј. Јанек, *Лудовик Куба и његов значај у остварењу културних веза између Чеха и Југословена.*

— Од југословенских историчара саопштења су подијелили Василиј Мелик, *Културно-политички покрети код Словака у 19. вијеку*; Јасна Фишер, *Међусобни утицаји културно-политичких покрета радничких просвјетних друштава — посебно штампара*; Лојзе Пенич, *Борба за сјеверне границе у оквиру културно-политичких покрета*; Франце Кресал, *Уплив културно-политичких покрета на раднички покрет*;

— Даница Петровић, *О српском народном позоришту у Новом Саду и првој деценији његовог постојања и Ненад Урић, Подришка Чеха Словака Србији у првом балканском рату*;

— Хрвоје Матковић, *Обиљежја идејне и политичке оријентације Светозара Прибићевића на измаку 19. стољећа и Драгутин Павлићевић, Прилог познавању хрватско-словачких односа у другој половини 19. стољећа*;

— Ибрахим Кемура, *Улога друштва „Гајрет“ у културно-просвјетном животу босанско-херцеговачких Муслимана до 1916. године и Ролотик Ринде, Прилог расвјетљавању улоге Чеха у формирању босанскохерцеговачке музичке културе за вријеме аустроугарске управе;*

— Орде Ивановски, *Македонија у историји Србије и Бугарске од Константина Јуречека; Гане Тодоровски, Борба за македонску нацију у XIX вијеку — културно-политички подсјетник и Блаже Ристовски, Мисирков и Штур код Македонаца и Словака (културно-национална паралела);*

— Перко Војиновић поднио саопштење: *Црногорска интелигенција према идеји словенске узајамности крајем 19. и током 20. вијека, с посебним освртом на Чехословачку.*

Треба рећи да су идеје о словенској узајамности посматране у свијетлу конкретних историјских ситуација, као идеализација општесловенског јединства која је била условљена незавидним положајем појединих словенских народа. У другој половини 19. вијека те ће идеје имати различит одјек и манифестације у појединим словенским земљама.

Словенски конгрес у Прагу 1848. године значио је прекретницу у развоју панславистичких идеја. Тада је изражено схватање о посебној, трећој главној словенској грани човјечанства (пored романског и германског), као и друга схватања о космополитској свјетској сарадњи народа.

Појава аустрославизма је био израз борбе за афирмацију словенских народа у Аустрији, али убрзо губи своју привлачност, па се афирмишу идеје папрусизма и неопанславизма. Све ће то имати далекосежне политичке и културне посљедице на политичка збивања код словенских народа.

Та славенска узајамност постала је важан идејно-теоријски чинилац национално-ослободилачких покрета словенских народа Централне и Југоисточне Европе, односно између Чеха и Словака, с једне, и Словенаца, Хрвата, Срба, Црногорца,

Македонаца и других балканских народа, с друге стране. Тако смо из саопштења добили и нова сазнања о различитим културно-просвјетним, политичким и другим везама словенске узајамности од времена настајања препорода па до слома Аустро-Угарске 1918. године, када се уједињују југословенски народи из оквира Монархије са Србима и осталим народима данашње Југославије, а Чеси и Словаци оснивају Републику Чехословачку.

Заједничка историјска судбина југословенских народа и Чеха и Словака, у једном бурном периоду њихове ослободилачке борбе против туђинске власти, даје доста материјала историчарима да указују на узајамне везе и односе како у даљој прошлости тако и у новијем периоду. Тако се ствара могућност да се научно објективизирају друштвени процеси и историографска истраживања усмјере на изучавање оних друштвених појава и процеса који су били значајни чиниоци ослободилачке борбе словенских народа. Разумљиво, при томе није потребно тежити општој сагласности, већ научној објективности.

На крају скупа је констатовано да је засједање протекло у стваралачкој атмосфери, што свједочи високи ниво поднесених саопштења, као и учешће у дискусији. Сви реферати биће објављени у историјским часописима СР Словеније, на језицима на којима су писани. Тако ће ова занимљива тематика бити презентирана већем броју читалаца.

Југословенско-чехословачка комисија је предложила да главна тема за 1989. годину буду *Културно-политички покрети Чеха, Словака и југословенских народа и њихове узајамне везе 1918—1945.* За 1990. годину предложене су као главна тема: *Опште и специфичне црте антифашистичких и национално-ослободилачких покрета 1935—1945,* а за 1991. годину наговјештена је тема *Антифеудални и херетички покрети на територији Чехословачке и Југославије до краја 16. вијека.*

Учесници овога скупа могу бити задовољни научним резултатима и активношћу на продубљивању веза чехословачких и југословенских историчара. Сљедеће ће XXIII засједање бити одржано у Словачкој, а оно 1991. године у Црној Гори.

Учесницима скупа показани су културно-историјски споменици Марибора, а примљени су у Ректорату и Скупштини општине, гдје су упознати са друштвено-економским развојем ове регије. На крају рада организована је стручна екскурзија: Марибор, Кид-

ричево, Птуј, Јерузалим, Љутомер, Раденци, Заврх. Организатори Засједања — Савез друштава историчара Словеније, Историјско друштво Марибора и Скупштина општине Марибор уложили су велике напоре да се обезбиједи сви потребни услови за успјешан рад.

Општа је оцјена да је XXII засједања Југословенско-чехословачке комисије за историју било добро организовано и веома успјешно изведено, како ангажовањем судионика тако и трудом организатора.

Перко Војиновић